

Кубліцька О. В., здобувачка ступеня доктора філософії 1 року навчання
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент,
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Цифрова трансформація як явище та закономірний процес проникнення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у соціальну структуру суспільства, дозволяє розвивати цифрове суспільство, спричинюючи перехід суспільства до епохи Четвертої промислової революції та становлення Індустрії 4.0.

В цілому, цифрова трансформація дає можливість використовувати технології в усіх сферах людського життя та суспільства, регулювати бізнес-процеси, взаємодію між бізнесом та споживачами.

Цифрова трансформація створює неабиякі можливості у сучасному глобальному світі:

- можливість збору, використання та аналізу великих обсягів цифрових даних;
- мінімізація корупції, зниження бюрократизації;
- підвищення мобільності людей;
- збільшення можливостей індивідуумів як громадян;
- недопущення злочинних дій;
- створення якісно нових продуктів та якісно новий рівень взаємодії з споживачами;
- отримання доступу до інформації, знань, формування навичок та вмінь;
- підвищення ефективності бізнес-процесів;
- створення освітнього середовища в цифровому просторі;
- можливість опанування нових навичок та умінь протягом життя (long life learning);
- перманентна інноваційна діяльність та стрімкий розвиток науки.

Сукупність позитивних ефектів, що виникають завдяки реалізації можливостей цифрової трансформації, дозволяє створювати нові способи взаємодії людей у суспільстві, підвищувати ефективність цієї взаємодії та відкривати перед людством нові перспективи діяльності.

У той же час реалізація можливостей цифрової трансформації, вирішуючи низку проблем, зумовлює низку викликів та проблем в процесі реалізації.

Збільшення кількості користувачів, об'єктів та даних призведе до посилення залежності від цифрових систем. Тому все більш важливим і все більш складним завданням стає забезпечення роботи цих систем відповідно до закладеного призначення.

Подальша реалізація цифрової трансформації полягатиме в об'єднанні біологічних та цифрових систем і трансформації людини в цьому контексті. З цим пов'язується проблема людської самоідентифікації в умовах цифрової трансформації. Так, Крістель Ван дер Елст, генеральний директор Policy Horizons Canada, висловила стосовно цього наступним чином: «Біологічні та цифрові системи об'єднуються і можуть змінити те, як ми працюємо, живемо і навіть розвиваємося як вид. Це біоцифрове злиття – більше, ніж технологічна зміна, але може змінити те, як ми розуміємо себе, змушуючи переглянути нас те, що ми вважаємо людським або природним».

Можливість встановлення загального контролю над суспільством за допомогою цифрових технологій викликає значне занепокоєння, адже технології створюють можливість відстежувати думки, наміри, бажання та дії людини. Так, наприклад, вже сьогодні відомо про впровадження «соціального кредиту» в Китаї, або системи індивідуальних рейтингів, де кожен громадянин має персональне досьє, інформація в якому збирається та оновлюється за допомогою інтернет-провайдерів, стільникових операторів, власників сайтів, роботодавців, університетів, правоохоронців, податкової служби, родичів, друзів та сусідів.

Вплив цифрової трансформації на рівень працевлаштування також не знаходить однозначної відповіді серед науковців, адже до можливості працювати віддалено додається проблема того, що істотна кількість працівників багатьох професій схильні до ризику автоматизації. На думку К. Шваба, технології Четвертої промислової революції виглядають як загроза праву людини робити вибір, з користю застосовувати свої навички та інтереси і здатні позбавити нові покоління працівників задоволення та стабільності. Подальші впровадження досягнень цифрової трансформації здатні призвести до бездержавного роботизованого суспільства, де штучний інтелект відіграватиме панівну роль. Відбуватиметься зрощування інтелектуальної та фінансової еліт; зростання масового безробіття та ініціювання впровадження системи безумовного базового доходу. Питання кібербезпеки та доступ до особистих даних людей також спричиняють неабияку занепокоєність суспільства.

Питання функціонування віртуальної людини також вартує уваги. Вже сьогодні реальний індивід намагається представити себе у якості інформаційного об'єкта, що має характеристики ідеалізованого людського індивіда, тобто, представляє віртуальну особистість. При цьому найчастіше така людина не відповідає реальній особі й може використовуватися для створення позитивного іміджу з метою просування комерційних чи творчих проєктів, маніпуляцією свідомістю інших та переконання суспільства у точці зору, вигідній замовнику послуги.

Це спричинює підміну реальної діалогічної взаємодії віртуальною, реальних цінностей віртуальними, де сприйняття реальності втрачається. Необхідно відзначити, що сучасна філософія абстрагує ідею віртуальної реальності від її технічного втілення, оскільки цифрову реальність можна тлумачити як модельовану реальними процесами об'єктів, зміст та форма яких не збігаються з цими віртуальними процесами [1].

Віртуальна реальність нарощує темпи домінування над реальним світом, розширюючи вплив на свідомість людини. Синтез біологічного організму людини зі штучними інтелектуальними системами створить міст у віртуальну реальність, де вплив на всі наші органи чуття стане аналогічним матеріальному світу. Проєкт Марка Цукерберга щодо створення Метавсесвіту можна вважати логічним продовженням даного процесу. У науково-фантастичному романі «Лавина» («Snow Crash») американського письменника Ніла Стівенсона, що вийшов ще 1992 року, Метавсесвіт зазвичай зображується як свого роду цифровий «підключений» Інтернет – прояв реальної реальності, але заснований у віртуальному (часто схожому на тематичний парк) світі.

Створення та розвиток Метавсесвіту піднімає дискусію щодо змісту та легальності використання різних типів контенту у Метавсесвіті. Джерон Ланье, комп'ютерний вчений, стосовно цього каже: «Якщо керувати метавсесвітом за тією ж бізнес-моделлю, за якою зараз керують Facebook, то це знищить людство. І це не фігуральне твердження. Це буквальне та конкретне передбачення того, що людство це не переживе» [2].

Водночас, заклики науковців та експертів до більш критичного ставлення до цифрової трансформації мають на меті не стримати розвиток людства, а навпаки, створити умови для його адекватного розвитку в умовах нової реальності, поступової адаптації та мінімізації ризиків для особистості в процесі використання технологій. Таким чином, буде створено нове суспільство, що буде управляти технологіями, а не навпаки.

Список використаних джерел

1. Бельский В. Цифровая трансформация личности в виртуальной реальности. *Социально-гуманитарные знания*. 2021. № 4. С. 131–137.

2. Що таке метавсесвіт і чому Марку Цукербергу він так запав у душу. Максимально зрозумілий гід – Forbes.ua. *Forbes.ua* | Бізнес, мільяртери, новини, фінанси, інвестиції, компанії. URL: <https://forbes.ua/innovations/shcho-take-metavsesvit-i-chomu-marku-tsukerbergu-vin-tak-zapav-u-dushu-05112021-2731> (дата звернення: 01.06. 2022).